قوعامدىق كەلەلى جاعداي ۇزدىكسىز ورنىقتى بولدى، تيانشان الابنان ومىرشەڭدىك كۇش تاسقىندادى

(باسى 1 ـ بەتتە)

قوعام ورنىقتىلىعى مەن بايلاندى تىنىشتىق شينجياڭنىڭ داموى، العا باسۋى جونىندەگى ەمانى ناقتىلى. بيىل 6 ـ ايدىڭ سوڭىنا دەيىن شينجياڭدا تىركەۋگە العان ەتۇرلى بازار نەگىزگى تۇلعالارى 2 ميللىون 95 مىڭعا جەتىپ، 2015 ـ جىلدىڭ سوڭىنداعىدان 88.7% ارتتى. "شينجياڭ ورنىقتىلىعىنىڭ پايداسى ۇزدىكسىز جارىققا شىعىپ، ەتۇرلى بازار تۇلعالارىنىڭ سەنىمى ەسەلەپ ارتتى"، ـ دەدى اۆتونوميالى رايوندىق بازاردى باقلاۋ ـ باسقارۋ مەكەمەسى تىركەۋگە الۋ باسقارماسىنىڭ باستىعى زو شينمين.

2020 ـ جىلى شينجياڭ كوڭشى ەلەكترونداعى علىم ـ تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ جاۋاپتىسى ۋاڭ گوشياڭ شىنجىندا 17 جىل تيجارات جۇرگىزگەن سوڭ، شەريا اۋدانىنا كەلىپ ىرگە تەبۇدى تاڭدادى. "قوعامدىق كەلەلى جاعدايدىڭ ۇزدىكسىز ورنىقتى بولۋىنا ىلەسە، تەمىر جول، تاس جول سياقتى نەگىزدىڭ قۇرىلىعى نسانداريارت ـ ارتىنان تامامداپ، ەبىز شينجياڭنىڭ زور داموى بولاشاعىن كورىپ، قارجى مەن نساندارىدى الىپ وسى ىرىستى مەكەنگە كەلدىك"، ـ دەدى ۋاڭ گوشياڭ.

ورنىقتى ورتا كاسىپورىندارىدى وزىنە باۋرادى، دارىندىلاردى ەتىپتى دە باۋرادى. كوپتەگەن زيالىلار مەن شارۋاشىلىق قۇرعان جاستار شينجياڭعا كەلىپ ومىرلىك ماقساتتارىن جۇزەگە اسىرۋدى تاڭدادى، تيانشان الابنان جۇمىستانۋدىڭ، شارۋاشىلىق قۇرۋدىڭ ومىرشەڭدىك كۇشى تاسقىندادى. "مەن شينجياڭدى قىزۋ سۇيەمىن، ونىڭ بارعان سايىن جاقسارعانىن كورىپ، سول جىلدارى مەكتەپ بىتىرگەندە شينجياڭعا كەلىپ قىزمەت ىستەۋدى تاڭدا-عانىمنىڭ دۇرىس ەكەندىگىنە ەتىپتى دە كوزىم جەتتى!". شاندۇڭدىق بويىجەتكەن سۇيي جيۇشيۇ داشۋە بىتىرگەن سوڭ شينجياڭعا كەلىپ، وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ اۋىل ـ قىستاعىنا تىكە تارتىپ، كونەەشار اۋدانىنىڭ اۋىل ـ قالاشىعىندا قىزمەت ىستەپ كەلەدى.

جياڭ گۇاڭچىڭ گانسۋدان ارمياعا قاتىناسىپ، قوسىنعا كىرىپ شينجياڭعا كەلگەن، اسكەري قوسىننان بوساعان سوڭ، وڭتۇستىك ـ سولتۇستىك شينجياڭدا زات جەتكىزۋمەن اينالىسىپ، قۇرعان جەمىس ـ جيدەك، كوكونىس تىكە ساتۋ ماركاسى وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ 4 ايماق، وبلىسىندا ەر ۇلت بۇقاراسىنىڭ ۇناتۋىنا بولەنىپ، 1000نان استام ادامدى جۇمىستانۋعا باستاپ، 100دەن ارتىق ادامنىڭ شارۋاشىلىق قۇرۋ ارمانىن جۇزەگە اسىردى. "شينجياڭنىڭ ورنىقتى تاماشا ورتاسى بولماسا، ەبزدىڭ كاسىپورىنىنىڭ زور داموى بولماس ەدى. مەن، ەسوز جوق، ەتىپتى كوپ ادامدى شارۋاشىلىق قۇرۋعا، جۇمىستانۋعا باستاپ، كورىكتى شينجياڭدى كوپشىلىكپەن بىرگە قۇرامىز"، ـ دەدى جياڭ گۇاڭچىڭ.

بيىل جۇڭگو مۇناي داشۋەسى (بەيجيڭ) قاراماي‌لى مەكتەپ رايونىنداعى وقۋ تاۋىسقان 201 وقۋشى شينجياڭدا قالىپ داموعا بەكدى، ادام سانى مەن ۇستايتىن ساىلستىرماسى تۇڭعىشتاعى وتكەن جىلدان جوعارى بولدى. وقۋ تاۋىسقان وقۋشى يۋان ليشيا بىلاي دەدى: شينجياڭ جاقسى جەر، قوعامى ورنىقتى، جاراسىمدى، داموى جاندى دا جالىندى، ەبىز نەگىزگى ساتى سىندى وسى "قايراقتا" قايرالىپ، وتانىنىڭ باتىس بولىگىندە جاستىق كوكتەمىندەگى جايقالتوعا بەكدىك.

ورنىقتىلىقتىڭ قۇرىش قورعانىن سوقتى

قاينارلى سۋ قانشا اقسادا سارقىلماي؛ تامىرلى بايتەرەك، جايقالادى قۇرامايدى.

شينجياڭ ەۇشىن الپ ايتقاندا، قوعام ورنىقتىلىعى مەن بايلاندى تىنىشتىق قىزمەتتىڭ كوزدەۋ ەتۋىنىڭ مەن كۇش سالۋ ەتۋىنىڭ. اۆتونوميالى رايوندىق پارتكوم ورنىقتىلىقتى قورعاۋدى بارلىعىن باسپ تۇسەتىن ساياسي مىندەت، تايشان تاۋىنان دا سالماقتى ساياسي جاۋاپكەرشىلىك ەتۋگە تابالاندى بولىپ، زاڭمەن جونگە سالۋ تۇىن بىيىك ۇستاپ، نازاردى باس نساناعا شوعىرلاندىرىپ، كەشەندى شارانى ويداعىداي اتقارىپ، تۇبىرىنەن وڭاۋ مەن ۇستىنەن وڭاۋدى قاتار يگەرىپ، كەشەندى شارا اتقارىپ، قوعام ورنىقتىلىعى مەن بايلاندى تىنىشتىقتى قورعاۋدىڭ قۇرىش قورعانىن سوقتى.

ەبىر قىدىرۋ تۇبىرىنەن وڭاۋ شارالارى تيانشان الابىندا جاپىپاي اتقارىلىپ، زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك كوپ تۇىلاتىن، ەجىبى تۇىلاتىن جاعدايدى ەبىر جولاتا وزگەرتۋگە ۇتىمدى شارا ازىرلەدى. شينجياڭدى زاڭمەن جونگە سالۋعا تابالاندى بولىپ، زاڭ قارۋىنان پايدالانىپ كۇرەس جۇرگىزىپ، قىلمىسقا سوققى بەرىپ، زاڭمەن جونگە سالۋ ويىن جانە زاڭمەن جونگە سالۋ ەتاسلىن قولدانىپ حاۋىپ ـ قاتەردەن ساقتانىپ، ماسەلەلەردى ەبىر جايلى ەتىپ، قايشىلىقتاردى شەشىپ، ورنىقتىلىقتى قورعادى؛ پارتيا، ۇكىمەت، ارميا، ساقشى، بيىكتۇان، حالىق سايكەسىپ بىرلەسە قيمىلداۋعا تابالاندى بولىپ، ورنىقتىلىقتى قورعاۋدىڭ ۇدايىلانعان مەحانيزمىن اقاۋسىزدانداردى؛ قوعام ايماسىندا ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدى جاپىپاي كۇشەيتىپ، ورنىقتىلىقتى قورعاۋدىڭ مىزعىماس تورىن قۇردى. ەبىر جاعىنان، زاڭ بويىنشا قاتاڭ سوققى بەرۋدى يگەرىپ، ەندى ەبىر جاعىنان، جۇرت تىلەگىن ىنتىماقتاستىرۋدى، ۇيىستىرۋدى يگەرىپ، حالىققا تيىمدىلىك جەتكىزۋ ينجەنەريالىق زور كۇشپەن اتقارىپ، حالىق تۇرمىسىنىڭ ىرىس ـ قۇتىن ۇزدىكسىز ارتتىرىپ، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ مەيىرى مەن قامقورلىعىن ەر ۇلت بۇقاراسىنىڭ جۇرەگىنە جەتكىزدى...

التىن شايقاۋ جاپالى بولعانىمەن، جارقىرايدى العان سوڭ قۇمنان ەكشەپ. قازىرگە دەيىن شينجياڭدا ەۇرتىس 4 جىلدان استام دەدى جياڭ گۇاڭچىڭ.

بيىل جۇڭگو مۇناي داشۋەسى (بەيجيڭ) قاراماي‌لى مەكتەپ رايونىنداعى وقۋ تاۋىسقان 201 وقۋشى شينجياڭدا قالىپ داموعا بەكدى، ادام سانى مەن ۇستايتىن ساىلستىرماسى تۇڭعىشتاعى وتكەن جىلدان جوعارى بولدى. وقۋ تاۋىسقان وقۋشى يۋان ليشيا بىلاي دەدى: شينجياڭ جاقسى جەر، قوعامى ورنىقتى، جاراسىمدى، داموى جاندى دا جالىندى، ەبىز نەگىزگى ساتى سىندى وسى "قايراقتا" قايرالىپ، وتانىنىڭ باتىس بولىگىندە جاستىق كوكتەمىندەگى جايقالتوعا بەكدىك.

ورنىقتىلىقتىڭ قۇرىش قورعانىن سوقتى

قاينارلى سۋ قانشا اقسادا سارقىلماي؛ تامىرلى بايتەرەك، جايقالادى قۇرامايدى.

شينجياڭ ەۇشىن الپ ايتقاندا، قوعام ورنىقتىلىعى مەن بايلاندى تىنىشتىق قىزمەتتىڭ كوزدەۋ ەتۋىنىڭ مەن كۇش سالۋ ەتۋىنىڭ. اۆتونوميالى رايوندىق پارتكوم ورنىقتىلىقتى قورعاۋدى بارلىعىن باسپ تۇسەتىن ساياسي مىندەت، تايشان تاۋىنان دا سالماقتى ساياسي جاۋاپكەرشىلىك ەتۋگە تابالاندى بولىپ، زاڭمەن جونگە سالۋ تۇىن بىيىك ۇستاپ، نازاردى باس نساناعا شوعىرلاندىرىپ، كەشەندى شارانى ويداعىداي اتقارىپ، تۇبىرىنەن وڭاۋ مەن ۇستىنەن وڭاۋدى قاتار يگەرىپ، كەشەندى شارا اتقارىپ، قوعام ورنىقتىلىعى مەن بايلاندى تىنىشتىقتى قورعاۋدىڭ قۇرىش قورعانىن سوقتى.

ەبىر قىدىرۋ تۇبىرىنەن وڭاۋ شارالارى تيانشان الابىندا جاپىپاي اتقارىلىپ، زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك كوپ تۇىلاتىن، ەجىبى تۇىلاتىن جاعدايدى ەبىر جولاتا وزگەرتۋگە ۇتىمدى شارا ازىرلەدى. شينجياڭدى زاڭمەن جونگە سالۋعا تابالاندى بولىپ، زاڭ قارۋىنان پايدالانىپ كۇرەس جۇرگىزىپ، قىلمىسقا سوققى بەرىپ، زاڭمەن جونگە سالۋ ويىن جانە زاڭمەن جونگە سالۋ ەتاسلىن قولدانىپ حاۋىپ ـ قاتەردەن ساقتانىپ، ماسەلەلەردى ەبىر جايلى ەتىپ، قايشىلىقتاردى شەشىپ، ورنىقتىلىقتى قورعادى؛ پارتيا، ۇكىمەت، ارميا، ساقشى، بيىكتۇان، حالىق سايكەسىپ بىرلەسە قيمىلداۋعا تابالاندى بولىپ، ورنىقتىلىقتى قورعاۋدىڭ ۇدايىلانعان مەحانيزمىن اقاۋسىزدانداردى؛ قوعام ايماسىندا ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدى جاپىپاي كۇشەيتىپ، ورنىقتىلىقتى قورعاۋدىڭ مىزعىماس تورىن قۇردى. ەبىر جاعىنان، زاڭ بويىنشا قاتاڭ سوققى بەرۋدى يگەرىپ، ەندى ەبىر جاعىنان، جۇرت تىلەگىن ىنتىماقتاستىرۋدى، ۇيىستىرۋدى يگەرىپ، حالىققا تيىمدىلىك جەتكىزۋ ينجەنەريالىق زور كۇشپەن اتقارىپ، حالىق تۇرمىسىنىڭ ىرىس ـ قۇتىن ۇزدىكسىز ارتتىرىپ، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ مەيىرى مەن قامقورلىعىن ەر ۇلت بۇقاراسىنىڭ جۇرەگىنە جەتكىزدى...

التىن شايقاۋ جاپالى بولعانىمەن، جارقىرايدى العان سوڭ قۇمنان ەكشەپ. قازىرگە دەيىن شينجياڭدا ەۇرتىس 4 جىلدان استام ۋاقىت زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك دەلوسى (وقيعاسى) تۇىلمادى، قىلمىستىق ىستەر دەلوسى مەن امانداىق دەلوسى زور كولەمدە ازايىپ، قوعام امانداىق جاعدايى كورىنەكتى جاقسارىپ، ەر ۇلت بۇقاراسى تىنىش، بەرەكەلى تۇرمىس كەشىردى.

قازىر شينجياڭنىڭ قالا، اۋىل ـ قىستاعىن، ۇلكەندى ـ كىشىلى كوشەلەرىن ارالاساڭىز، بارلىق جەردەن جاندى دا جالىندى داموۋ جاعدايىن بايقاپ، بارلىق جەردەن شىن جۇرەكتەن شىققان شاتتىق ۇندەرىن ەستيسىز. ەر ۇلت بۇقاراسىنىڭ كوڭىلى جاي تاۋىپ، سەنىمى كۇشەيىپ، قايرات ـ جىگەرى تاسقىنداپ، اناعۇرلىم اسقاق رۋحاني كۇش ـ قۋاتپەن تاماشا تۇرمىسقا قۇشاق جايدى.

باسىنان وتكەرمەگەندەر قيىندىقتى بىلمەيدى. شينجياڭنىڭ قوعام ورنىقتىلىعىن قورعاۋ امالياتى جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىنىڭ بۇكىلەي دۇرىس ەكەندىگىن تالاسسىز دالەلدەدى.

جاراسىمدىلىقتىڭ تاماشا ەۇنىن جەتكىزدى

جايناعان جاز مەزگىلىندە شينجياڭنىڭ بايتاق دالاسى گۇل ـ گۇل جاينايپ، جەمىس ـ جيدەكتىڭ حوش ەيىسى اڭقىپ، ساياحاتتىڭ قاۋىرت مەزگىلىن قارسى الدى. تاڭعاجايىپ كورىكەم كورىنىسى، ايرىقشا الۋان كەلبەتى جەر ـ جەردەگى ساياحاتشىلاردى باۋرادى.

ساندى مالمەتكە قاراعاندا، 1 ـ ايدان 6 ـ ايعا دەيىن شينجياڭ 88 ميللىون ادام رەت ساياحاتشى قابىلداعان. ساياحات كاسىبى بۇرىننان بەرى قوعام جاراسىمدىلىعىنىڭ، ورنىقتىلىعىنىڭ كورسەتكىشى. تۇتاس شينجياڭ جوعارىدان تومەنگە دەيىن بىرگە قۇلشىنىس جاساپ، شينجياڭ جاقسى جەر ەكەندىگىن ەل ـ جۇرتقا تاعى ەبىر رەت دالەلدەدى.

كوپتەگەن ساپالى ساياحات بايلىعىنا يە قاشقار ايماعى، الدىڭعى جارتى جىلدا 8 ميللىيون 630 مىڭ ادام ـ رەت ساياحاتشى قابىلدادى، كەزەكتە ەبىر جىلدا-عى ەڭ دۇماندى ساياحات مەزگىلىن قارسى الۋدا.

بىرنەشە كۇننىڭ الدىندا جينالاندىق ساياحاتشى شۇە جۇي وتباسىنداعىلاردى ەرتىپ قاشقارعا تىكە ۇشىپ، شينجياڭداعى ەبىر اپتالىق ساياحاتىن باستادى. وزگەشە ەرەكشەلىككە يە بايىرعى قالا كەلبەتى، ەدىر ـ دۇماندى كەشكى بازار، قايشالىسقان ساياحاتشىلار ولارعا جاراسىمدى، ورنىقتى، كوركەيىپ ـ گۇلدەنگەن، دامىعان قاشقار-دى شىنايى سەزىندىردى. "راسىندا، مىڭ ەستىگەننەن ەبىر كورگەن ارتىق ەكەن!". شۇە جۇي اسەرلەنىپ: وتانىنىڭ ەڭ باتىسىنداعى ادامداردىڭ تۇرمىسى باقىتتى دا باي مازمۇندى ەكەن!، ـ دەدى.

ورنىقتىلىقتىڭ پايداسىنىڭ ۇزدىكسىز جارىققا شىعۋىنىڭ ارقاسىندا شينجياڭ اتقارعان ساياحات ارقىلى شينجياڭدى گۇلدەندىرۋ ستراتەگياسى سۇبەلى جەمىس بەردى. 2017 ـ جىلدان 2019 ـ جىلعا دەيىن شينجياڭداعى ساياحاتشىلار ۇزدىكسىز 100 ميللىيون، 150 ميللىيون، 200 ميللىيون ادام ـ رەتتەن اسىپ، قاۋىرت ارتۋ جارىققا شىقتى. شەت ـ شەكسىز قۇبا قۇمنان كەڭ ـ بايتاق ساحارا ادەيىن، دۇماندى قالادان كورىكتى اۋىل ـ قىستاققا دەيىن سانسىز ساياحاتشىلار شينجياڭنىڭ بايتاق دالاسىن ارالاۋمەن بىرگە، شينجياڭنىڭ تىنىش ورتاسىن جان ـ جاقتى سەزىندى. جاراسىمدى، تىنىش، باۋراۋ كۇشىنە تولى شينجياڭدى ارماندايتىن، جاقسى كورەتىن ادامدار بارعان سايىن مولايدى.

كورىكەم كورىنىس، ەدامدى تاعامنىڭ باۋراۋ قۋاتى بىرتە ـ بىرتە قارجى قوسىپ، شارۋاشىلىقتى گۇلدەندىرۋدىڭ باۋراۋ قۋاتىنا اينالىپ، كوپتەگەن ساياحاتشىلار بىرتە ـ بىرتە "جاڭا" شينجياڭدىققا اينالدى. ۇلكەن ساندى مالىمەت تەحنيكاسىنا سۇيەنىپ شينجياڭدا شارۋاشىلىق قۇرعان ۋاڭ چىن كوپتەگەن زەردەلى قالا قۇرىلىسى نسانىنا ات سالىستى. ول بىلاي دەدى: "ورنىقتى قوعام ورتاسى شارۋاشىلىق قۇرۋدىڭ باستى تالعامى ەكەنى، ەسوزسىز، وعان شينجياڭنىڭ 'ينتەرنەت +' سالاسىنداعى سالىق اقى، ساياحات سياقتى جاقتاردىڭ ارتىقشىلىعىن قوسقاندا باۋراۋ قۋاتى وتە كۇشتى".

"ساياحات ــ تانىسقى، سوندايـ اق شينجياڭدى تانۋدىڭ ەبىرىنشى قادامى". بيىل 3 ـ ايدا شينجياڭ، جيلين ەكى ولكە ـ رايوننىڭ حالىق ۇكىمەتى جۇڭگو (چاڭباي-شان تاۋ سىلەمى ـ التاي تاۋ سىلەمى) قار ـ مۇز ەكونوميكاسىن جوعارى ساپالى دامىتۋ سىناق رايونىن بىرگە قۇرۋ جونىندەگى ستراتەگيالىق سەلبەستىك جۇلگەلىك كەلىسىمىنە قول قويدى. جيلين ولكەلىك داموۋ جانە رەفورما كوميتەتىنىڭ مەڭگەرۋشىسى لي گوچياڭ مىنالاردى ەبىلدىردى: ەكى ولكە ـ رايوننىڭ سەلبەستىگى استە قار ـ مۇز ەكونوميكاسىمەن شەكتەلمەيدى، الداتاعى كاسىپ سالاسىنىڭ تىيىن جاڭالاۋ، سىرتقا ەسىك اشۋ، مادەنيەت ـ ساياحات سياقتى جاقتاردا اۋىس ـ كۇيىس سەلبەستىگىن تەرەڭدەتىپ، عىلىم ـ تەحنيكا زەرتتەۋ ـ اشۋ سەلبەستىگىن، جاسامپازدىق جەتىستىگىن كادەگە جاراتۋدى، كاسىپ سالاسىنىڭ تىيىن جاڭالاپ دارەجەسىن جوعارىلاتۋدى، سيفرلى ەكونوميكانى دامىتۋدى قول ۇستاسا وتىرىپ جەبەپ، ەرقايسى سالاداعى ناقتى سەلبەستىكتىڭ تاعى دا سۇبەلى جەمىس بەرۋىن بىرگە ىلگەرىلەتەدى.

قاراسام باسىپ وتكەن جولدارىما، كوسىلە جاسىل بەلدەر مۇنارلانعان. باسىپ وتكەن وزگەشە ساپار بىزگە تەرەڭ ويسالدى، ونان دا ماڭىزدىسى، جالعاستى قۇلشىنا كۇرەس جاساۋدىڭ كۇش ـ قۋاتىن تۇدىردى. جانعا جايلى كۇن شۇعىلاسىندا شينجياڭداعى ەر ۇلت بۇقاراسى كەۋدە كەرە ارشىندى قادام باسىپ، جاڭا ساپاردا قۇلشىنا العا ىلگەرىلەۋدە.

"شينجياڭ جاقسى جەر" بەينە ەكران اۋىس ـ كۇيىس ەماجلىسى ۇرىمجىدە جانە وتتاۋادا وتكىزىلدى

انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ەتىلشىسى **جاڭ يۇنمەي** 7 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. 7 ـ ايدىڭ 16 ـ كۇنى "شينجياڭ جاقسى جەر" اتتى كاناداعا ارنالعان بەينە ەكران اۋىس ـ كۇيىس ەماجلىسى ۇرىمجىدە جانە وتتاۋادا وتكىزىلدى، ەكى جەردەگى قوعامنىڭ ەر سالاسىنداعى قايراتكەرلەر بەينە ەكران ارقىلى اۋىس ـ كۇيىس جاساپ ىقپالداستى.

وسى رەتكى اۋىس ـ كۇيىس ەماجلىسىن شينجياڭ ۇيعۇر اۆتونوميالى رايونى مەن جۇڭگونىڭ كاناداداعى باس ەلشىلىگى بىرگە وتكىزدى. اۆتونوميالى رايوننىڭ باسشىلارىنان ەركىن تۇنياز، لي شۇەجۇن، جۇڭگونىڭ كاناداداعى باس ەلشىسى سۇڭ پەي ـ ۋ جەكە ـ جەكە ۇرىمجىدە جانە وتتاۋادا اۋىس ـ كۇيىس ماجلىسىنە قاتىناستى.

اۆتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ تۇراقتى مۇشەسى، اۆتونوميالى رايوننىڭ ورىنباسار ەتۋراعاسى ەركىن تۇنياز اۋىس ـ كۇيىس ماجلىسىندە كەزەكتەگى شينجياڭنىڭ ورنىقتىلىعىنا، داموۋنا قاتىستى احۋالداردى تانىستىردى ەارى امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ شينجياڭ جونىندەگى جالعان سوزدەرىنە باتىل تويتارىس بەردى. ول بىلاي دەدى: جۇڭگو كوممۇنيستىك پارتياسىنىڭ 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ پارمەندى باسشىلىعىندا، شينجياڭ جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىن مۇقيات دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، حالقتىڭ تاماشا تۇرمىسقا تالپىنىسىن كۇرەس نساناسى ەتىپ، ەكونوميكالىق، قوعامدىق داموۋ مەن حالىق تۇرمىسىن جاقسارتۋدى جەبەۋدە بۇرىن بولماعان تابىستارعا قول جەتكىزدى. الايدا، تاياۋداعى ەبىر مەزگىلدە امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەر شينجياڭداعى ەر ۇلت حالقى تاماشا تۇرمىس كەشىرگەن شىندىقپەن ساناسپاي، ەشقانداي نەگىزسىز، ەشقانداي قيسىنسىز، ەشقانداي دالەلسىز تۇرده شينجياڭنىڭ "اتىنا داق سالدى"، شينجياڭدى "تۇرپايىلاندىرىپ كورسەتتى"، ەبىز مۇنى قاتاڭ جازعىرامىز جانە وعان باتىل قارسى تۇرامىز! كەزەكتە حالقارادا اناعۇرلىم كوپ اڭعارلى ادامدار امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەر قيىستىرعان شينجياڭعا ساياتىن ساندىراقتاردى بارعان سايىن انىق كورىپ، تۇس ـ تۇستان ادىلدىگىن ايتتى. مۇنان امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ شينجياڭدى قيسىنسىز جازعىرۋىنىڭ جۇرت نالەتىنە قالاتىندىعىن، تۇبىندە تاريحتىڭ ماسقارالىق دەڭگەگىنە شەگەلەنەتىندىگىن اڭعارامىز. كوپشىلىكتىڭ شينجياڭعا كەلىپ ارالاۋىن، كورۋىن، امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەر ويدان شعارعان شينجياڭنان مۇلدەم باسقاشا ەكەندىگىنە كۋا بولۋىن قىزۋ قارسى الامىز.

سۇڭ پەي ـ ۋ بىلاي دەدى: شينجياڭ حاۋىپسىز دە ورنىقتى، قوعامى جاراسىمدى دا دامىعان جاقسى جەر. وتكەن 4 جىلدان استام ۋاقىتتان بەرى شينجياڭدا ەبىر دە زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك دەلوسى قايتا تۇىلمادى. شينجياڭ تاريحتاعى ەڭ جاقسى گۇلدەنىپ داموۋ مەزگىلىندە تۇر، شينجياڭنىڭ ادامىق ۇقىق جاعدايى دا تاريحتاعى ەڭ جاقسى مەزگىلدە تۇر. الايدا، ەبىر مەزگىلدەن بەرى كانادانى قامتىعان باتىس ەلدەرىندەگى ەشىنارا ساياسي الاياقتار، وقىمىستىلار، اقپارات قۇرالدارى شينجياڭعا ساياتىن ماسەلەنى ۇزدىكسىز دابىرا ەتىپ، جات نيەتپەن وسەك ـ اياڭ تاراتىپ، كوپتەگەن "جۇڭگوعا قارسى ماسقارالىق وينىن" قويدى. كانادانىڭ ەار سالاسى شينجياڭعا نازار اۋدارادى، انادايى نەمەمسە مىنادايى كۇدىك ـ كۇمانداردى دا بولدى. شينجياڭنىڭ شىنايى احۋالى قانداي؟ شينجياڭنىڭ ادامدىق ۇقىق جاعدايى ەسىرا قانداي؟ وسى رەتكى اۋىس ـ كۇيىس ەماجلىسىنىڭ دانەكەر بولىپ، كوپشىلىكتى شىندىقتىڭ جاي ـ جاپسارىن بىلۋگە، "شينجياڭ جاقسى جەر" ەكەندىگىن سەزىنۋگە جەتەكتەيتىندىگىنە سەنەمىز.

اۆتونوميالى رايوندىق حالىق ۇكىمەتىنىڭ اقپارات مالىمدەمەسىنە شۇي گۇيشياڭ ەماجلىس ورتاعا قويعان شينجياڭداعى لاڭكەستىكتىڭ ەتۇپ قايناري ماسەلەسىنە جاۋاپ قايتارىپ، بىلاي دەدى: ۇزاق ۋاقىتتان بەرى شينجياڭ ۇلتتىق بولشەكتەۋشى كۇشتەردىڭ، ەدىني ۇشقارى كۇشتەردىڭ، زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك كۇشتەردىڭ قات ـ قابات تەرەڭ ىقپالىنا ۇشىرادى، لاڭكەستىك شابۋىلداۋ وقيعالارى ەجىبى تۇىلىپ، ەار ۇلت حالقىنىڭ ەومىرىنىڭ، مال ـ مۇلكىنىڭ حاۋىپسىزدىگىنە اسا زور زيان سالدى. شينجياڭداعى لاڭكەستىك، ۇشقارىلىق ارەكەتتەرىنىڭ تۇتىلۋىندا كۇردەلى حالقارالىق، ەل ەشى استارى بار، شەكارا سىرتىندا تۇقىمى، شەكارا ىشىندە توپىراعى، ىنتەرنەتتە بازارى بار. 20 ـ عاسىردىڭ 90 ـ جىلدارىنان بەرى حالقارالىق جاعدايدىڭ وزگەرىسى مەن لاڭكەستىكتىڭ، ۇشقارىلىقتىڭ بۇكىل الەمدە ەورشۋىنىڭ ىقپالىنا ۇشىراعاندىقتان، شەكارا ەشى ـ سىرتىنداعى "شىعىس تۇركستان" كۇشتەرى استاسۋدى كۇشەيتىپ، ۇلت، ەدىن تونىن جاملىپ، ەدىني اپتىقپالىققا جەلكىتىرىپ، ەدىني ۇشقارى يدەيانى قۇتىرىنا تاراتىپ، "جيھات جولىندا شەيت بولعاندار جانىناتقا كىرەدى" سياقتى ساندىراقتار مەن تەرىس ۋاعىزدارىدى قۇتىرىنا ەناسيحاتتاپ، كەيىرەۋلەردى بۇكىلدەي ونىڭ رۋحاني تىزگىندەۋىنە الىنعان ۇشقارىلارعا جانە لاڭكەستەرگە اينالدىرىدى، ەار ەبىر قىدىرۋ زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك ارەكەتتەرىن ۇيىمداستىردى، جوسپارلادى، جۇرگىزدى. شينجياڭدا تۇىلعان كوپتەگەن زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك دەلولارىنىڭ (وقيعالارى) باسىم كوبىنە "شىعىس تۇركستان ەسلام قوزعالىسىنىڭ"، "دۇنيە جۇزىلىك ۇيعۇرلار قۇرىلتايىنىڭ" كولەڭكەسى بار، ولار شينجياڭداعى لاڭكەستىك جانە ۇشقارىلىق ارەكەتتەردىڭ پەردە ارتىنداعى قارا قولدارى.

اۋىس ـ كۇيىس ماجلىسىندە «شينجياڭ جاقسى جەر» ۇگىت فيلمى قويىلدى. ەارقايسى ەلدەردىڭ كاناداداعى ەلشىلەرىنىڭ ژاكىلدەرى، كانادانىڭ ساياسي سالاسى، ساۋدا سالاسى، ەلىم سالاسى، مادەنيەت سالاسى، عىلىم ـ تەحنيكا سالاسى، اقپارات قۇرالدارى جانە حۋارىن ۇيىمدارى سياقتىلاردان 70تەن استام ادام اۋىس ـ كۇيىس ماجلىسىنە قاتىناستى.

شينجياڭنان كەلگەن ەدىني قايراتكەرلەر، نەگىزگى ساتى بۇقاراسى ناقتى مىسالدار ارقىلى شينجياڭنىڭ ەدىني سەنىم ەركىندىگى، ەڭبەك ارقىلى جۇمىستاندىرۋ، وقۋ ـ اعارتۋ جانە مادەنيەت سياقتى سالالارىنىڭ قازىرگى داموۋ جاعدايىن تانىستىرىپ، ەشنارا باتىس اقپارات قۇرالدارىنىڭ شينجياڭعا قاتىستى وسەك ـ اياڭدارىنا تويتارىس بەردى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

جالپى حالقتىڭ سالاماتتىعى ينجەنەرياسىن اتقارۋ جاعىندا، رايونىمىز حالپى حالقتىڭ سالاماتتىعىن تەكسەرۋ جۇمىسىن ۇزدىكسىز ورىستەتۋ ارقىلى نەگىزگى ساتى ەمدەۋ، دەنساۋلىق ساقتاۋ قايناري ۇسىنىلىمىن ارتتىرىپ، ەۇش دارەجەلى ەمدەۋ، دەنساۋلىق ساقتاۋ بويىنشا قىزمەت وتەۋ جەلىسى جانە دارەجە بويىنشا ەمدەۋ جۇيەسى سياقتىلاردى كەمەلەندىرىپ، بۇقارانىڭ سالاماتتىعىن قورعادى. بيىل جىل باسىنان قازىرگە دەيىن جەر ـ جەر جالپى حالقتىڭ سالاماتتىعىن تەكسەرۋ قىزمەتى بويىنشا 556 ميللىيون يۋان قارجىنى تياناقتاندىردى، ەتۇرلى ينفورماتسيالاردى باسقارۋ تەكشەسىندە سالاماتتىق ۇلكەن ساندى مالىمەت قويماسىن ورناتۋ ارقىلى سالاماتتىقتى تەكسەرۋ قۇرىلىمدارىنىڭ قوسىلۋ سالىستىرماسى 92.3%كە جەتتى؛ وتباسى شىپاگەرلەرىمەن كەلىسىم بويىنشا قىزمەت وتەۋگە قاتىستى تەحنيكالاردى ارناعا ەتۇسىرۋ، قىزمەت وتەۋ بارىسى جانە قىزمەت وتەۋ ولشەمى سياقتى ەتۇزىمدەردى ەگجەي ـ تەگجەيلىلەندىردى. قازىرگە دەيىن رايونىمىز جينى وتباسى شىپاگەرلەرى اترەتىنەن 10 مىڭ 942نى قۇرىپ، تۇراقتى حالىق سانى بويىنشا كەلىسىم جاساۋ سالىستىرماسى 70.31% بولدى.

سونىمەن قاتار، رايونىمىز قوعامدىق قامتاماسىزداندىرۋ كولەمىن كەڭەيتۋ ينجەنەرياسىن اتقارۋ ارقىلى نەگىزدىك ەمدەلۋ، زەينەتكەرلىك، جۇمىسسىزدىق، جۇمىس ۇستىندە جارالانۋ قامسىزداندىرۋ ەتۇزدەمىن ۇزدىكسىز كەمەلەندىرىپ، قوعامدىق قۇنتقارۋ، كومەكتەسۋ، تومەنگى شەكتەن تۇسىرمەي قامتاماسىز ەتۋ قىزمەتىن تىڭعىلىقتى جاقسى ىستەپ، جالپى حالقتى قامتۋ، قالا، اۋىلدى ەبىر تۇتاس جوسپارلاۋ، قامتاماسىز ەتۋ ۇيلەسىمدى بولۋ، بايلاندى بولۋداي كوپ ساتىلى قوعامدىق قامتاماسىزداندىرۋ جۇيەسىن كۇش سالا ورناتتى.

بەيقۇت ەۇي قامتاماسىزدىعى ينجەنەرياسىن اتقارۋ جاعىندا بيىل رايونىمىز قالا ـ قالاشقتارداعى كونە تۇرعىندار رايوننىڭ 1714ىن جاڭالاۋدى جوسپارلادى، بۇل 231 مىڭ 500 وتباسىن قامتىپ، جەكە ـ جەكە بىلتىرعىدان 57.2%، 19.7% ارتتى. قازىرگە دەيىن تۇتاس رايونىمىز قالا ـ قالاشقتارداعى 1526 كونە تۇرعىندار رايونىن جاڭالاۋ جۇمىسىن باستادى، مۇنان يگىلىكتەنگەن تۇرعىن 214 مىڭ 300 بولىپ، جۇمىس باستاۋ سالىستىرماسى 92.6%كە جەتتى.

التاي قالاسى تاجىريبە باستاۋىش ەكتەبى تۇرعىندار اۋلاسى بيىلعى جاڭالاۋ جوسپارىنا ەنگىزىلدى. تۇرعىندار رايونى جاڭالانعان كەزدە جولداردى قورعاۋمەن بىرگە، دەنە شىنىقتىرۋ جانە جاسىل جامىلعى اۋماعى سياقتىلارعا دا ورىن قالدىرىلدى، "تۇرعىندار رايونىنىڭ